

ברוכים הבאים לשמורת טבע נחל שניר (חצבני)

שמורת טבע זו הוכשרה לקליטת קהל בידי רשות הטבע והגנים בשיתוף עם המועצה האזורית הגליל העליון. בשמורה תוכלו למצוא: זרימה שוצפת של מים בכל ימות השנה; צל של יער-גדות גבוה וענף; פריחה צבעונית בעיצומו של קיץ; שבילים מעניינים ברמות קושי שונות; נוף מרהיב ואווירה של שלווה ונופש.

איך מגיעים

נוסעים צפונה בכביש 90 עד צומת מצודות שבצפונה של קרית שמונה (ק"מ 470.5). שם פונים ימינה (מזרחה) לכביש 99 (כביש המצודות). בק"מ 4.5 בכביש זה פונים צפונה במחלף הגושרים, ונוסעים עוד קילומטר אחד בין מטעי אבוקדו לפי שילוט ההכוונה.

אין להיכנס למים אלא במקומות המיועדים לכך, מסיבות בטיחותיות ומסיבות של שמירת טבע (הגנה על החי והצומח הזעיר במים, המשמש בסיס לכל המערכת האקולוגית).

הנחל

שמו של הנחל בערבית הוא נהר אל-חצבני, וזה גם שמו של החלק שבתחום לבנון. ואילו בתחומי ישראל ניתן לו השם העברי נחל שניר. נחל שניר הוא אחד ממקורות העיקריים של הירדן. הוא שונה מאוד משני המקורות האחרים – הן נחל חרמון (הבניאס) – בהיותו נחל ארוך; אורכו כ-60 ק"מ וראשיתו הרחק צפונה בבקעת הלבנון.

אגן הניקוז שלו צר (רוחבו הממוצע 10 ק"מ), שטחו 640 קמ"ר, והוא כולל את חלקה המזרחי של בקעת הלבנון (חלקה המערבי מנוקז על ידי הליטני) ואת מערב החרמון. ברוב אורכו זהו נחל אכזב תלול למדי, שכיוונו מצפון-מזרח לדרום-מערב, ויובליו מעטים וקטנים. ראשיתו ברום 1,550 מ' בחרמון (בבקעת הלבנון), שם הוא נחל אכזב לאורך 32 ק"מ, ויורד 875 מ' בשיפוע ממוצע של 2.7%.

למרגלות העיירה חצביה (14 ק"מ מצפון לע'ג'ר), ברום 675 מ', נובעים באפיקו של הנחל מעיינות בשם נבע אל-חצבני, ששפיעתם נאמדת בכ-30 מיליון מ"ק לשנה. מכאן ואילך זהו נחל איתן בשם נהר אל-חצבני. מאז אמצע המאה העשרים מנצלים איכרי לבנון בקיץ את מימי "נבע אל-חצבני" עד תומם.

ליד הכפר ע'ג'ר, ממש עם כניסת החצבני לתחומי ישראל, מעמיק הנהר לחתור בתוך הבזלת ומגיע אל שכבות גיר קנומי שמתחתיה. כאן בוקע מעיין גדול, עין אל-וואגני, ברום של 280 מ'. שפיעתו השנתית נאמדת בכ-40-50 מיליון מ"ק לשנה, עם ספיקת-שיא של 2 מ"ק לשנייה ביוני וספיקת-שפל של 1.2 מ"ק באוקטובר (ובשנת בצורת – רק חצי מכמות זו). חלק קטן מן המים נשאב לצרכים ביתיים של תושבי ע'ג'ר, וכן לכפר הלבנוני הקטן ערב אל-וואגני. יתר המים זורמים במורד הנחל כל השנה. בהמשך דרכו יוצר הנחל קניון נאה בין קירות של עמודוני בזלת. בהגיעו

החי

רוב בעלי-החיים הגדולים (היונקים) החיים לשפת הנחל פעילים בעיקר בלילה, ולכן בדרך כלל אין רואים אותם בטויל במהלך היום. עם זאת נשתדל לא להפריע להם בטוילנו, וזאת גם הסיבה לכך שהשמורה נסגרת מוקדם בערב. מדי פעם נוכל לראות נמיה, אך מן הדרך נראה רק קוצים, מן החזיר נמצא רק שערות ולעוסיות, ומן הלוטרה וחתול הביצה נוכל להבחין רק בעקבות ובגללים.

שלדגים, אנפות ושלל ציפורי שיר מקננים בגדות הנחל או ניזונים מהחי והצומח בנחל ובגדותיו.

בתוך המים מתפתחת מערכת אקולוגית שלמה, מאצות וחד-תאיים, המהווים בסיס לשרשרת המזון, ועד דגים, רובם דגי חפף.

הבולטים לעין המטייל הם דווקא קטני-אורך, חסרי-החוליות. השפיריות נראות כמקל ארוך זוהר, עם כנפים שקופות גדולות וצבעוניות. הן מרפרפות מעל המים ועומדות על ענפים הבולטים מתוכם. לעיתים קרובות אפשר לראותן במעוף-כלולות, כשגופן מפותל באורך מעניין. בניהן מושך את העין במיוחד המין שפירית זוהרת, המתבלט בברק מתכתי: הזכר בגוני כחול, הנקבה בירוק. מין זה שכיח מאוד בעמק החולה ובגולן, אך אינו נמצא בשום מקום בעולם פרט לסוריה ולאורך ישראל.

אם נביט בשיחי הפטל, נבחין שעליהם מחוררים לעתים כתחורה. בצד התחתון של העלה מסתתרת החיפושית הזעירה ה"אשמה" בכך – פרעושיית הפטל – שצבעה ירוק מתכתי.

על הקרקע, בשולי המים ובתוכם, זוחל לצדדים סרטן הנחלים. עוף צבעוני וקולני בשם לבן-חזה ניזון, בין היתר, מסרטנים אלה.

לתחומי שמורת הטבע, נכנס הנחל למישור וגדותיו נמוכות, בין 2 ל-6 מ'. כאן בנויות הגדות מטרורטין (נטף נחלים, משקע גירי של מעיינות) ומגושי-בזלת מעוגלים (בולדרים) חליפות. גם קרקעית האפיק מרוצפת סלעי בזלת בגדלים שונים. זהו קטע באורך של 1,600 מ' שכיוונו הכללי הוא לדרום-מערב, עם פיתולים מעטים ורחבים, והנהר יורד בו בשיעור של 35 מ'. שיפועו 2.2% – מעט קטן משיפועו של קטע הנחל הקודם, אך עדיין גורם לזרימה סוערת למדי, המרנינה את עיני המטייל. המורד כמעט אחיד, אין בו מפלים, רק אשדות אחדים מרהיבי עין. שביל הטיול – שהותקן בקטע זה לאורך הנהר בידי רשות שמורות הטבע (דאז) והחברה להגנת הטבע בראשית שנות השמונים – מאפשר התוודעות אל קסמיו של נוף הנהר.

כביש המצודות (כביש 99) עובר על פני הנחל בגשר שניר (בערבית ג'סר א-ד'לב, גשר הדולב). מדרום לו זו ממלכת סירות-הנהר (רפטינג). כאן מתחתר הנחל באדמת העמק המישורית בין גדות הבנויות אדמה, שגובהן בין 2 ל-8 מ'. כיוונו הכללי דרומה, אך פיתוליו מרובים. בצד החיצון של כל פיתול נוצרת גדה זקופה כקיר – בית-גידול לקניהם של שלדגים, שרקקים וכחלים. לאורך 4 ק"מ, עד למפגשו של החצבני עם הבניאס והדן ליד שדה נחמיה, יורד האפיק בשיעור של 25 מ', כלומר בשיפוע ממוצע של 0.6%. ליד שדה נחמיה נפגשים שלושת מקורות הירדן, אחרי שהחצבני עבר כ-60 ק"מ בקו אווירי (אם נכלול את פיתוליו המרחק גדול מעט יותר) ויורד קרוב ל-1,500 מ'.

כמות המים העוברת בנחל היא 130 מיליון מ"ק לשנה בממוצע, שהם כרבע ממי הירדן (רבע נוסף מספק נחל חרמון [הבניאס], וחצי ממימי מגיעים מן הדן). ההבדלים בין העונות עצומים: כמות המים בשיא הזרימה, אחרי גשם חזק וממושך בחורף, היא פי 400 (!) מכמות המים הזורמים בנחל בסתיו של שנת בצורת. בעת שיטפון מתאספים חובבי נוף רבים אל הגשר לחזות באיתני הטבע, כאשר זרם אדיר של מי "שוקולד" בוציים הופך את הנחל לנהר רחב ועמוק.

הנחיות בטיחות למבקרים

כללי התנהגות בשמורת טבע נחל שניר
אנא הקפידו על הכללים האלה:

- אין לפגוע בחי, בצומח ובדומם. הדיג אסור!
- ההליכה מותרת בשבילים המסומנים בלבד. היזהרו מהחלקה!
- השתייה בשמורה שלא בשעות הפתיחה אסורה בהחלט.
- שמרו על הניקיון. אין לקבור או לשרוף אשפה, קחו אותה עמכם.
- הבערת אש אסורה.
- הרחצה במים והקפיצה לתוכם אסורות בהחלט!
- אין להתקרב לשפת המצוק. היזהרו מנפילה ומדרדר אבנים!
- יש להצטייד ב-3 ליטר מים לאדם ליום. אין להסתמך על מקורות מים טבעיים לשתייה. הקפידו לנעול נעלי הליכה ולחבוש כובע.
- בחורף קיימת סכנת שיטפונות. יש לעקוב אחר תחזית מזג האוויר. במזג אוויר מעונן אין ללכת באפיקי נחלים או לחצותם. בימים גשומים יש להיזהר מהחלקה.

כתיבה: מיכה ליבנה; עריכה לשונית: נועה מוטרו
מפה: אבידור אורג, יובל ארטמן
צילומים: דודו פרו, ארכיון הרשות
הפקה: עדי גרינבאום
© הוצאת רשות הטבע והגנים

גנים לאומיים ושמורת טבע בישראל

מקרא: ● אתרי רשות הטבע והגנים ● שטחי שמורות טבע ונחלים לאומיים

1. גן לאומי מבצר נמרוד
2. שמורת טבע נחל חרמון (בניאס)
3. שמורת טבע נחל שניר
4. שמורת טבע תלן
5. גן לאומי חורשת טל
6. שמורת טבע נחל עין
7. שמורת טבע החולה
8. גן לאומי תל הצור
9. גן לאומי אכזב
10. גן לאומי מבצר יזיעם
11. גן לאומי ברעם
12. שמורת טבע נחל עמוד
13. גן לאומי כרמל
14. גן לאומי כפר חנום
15. שמורת טבע הבטיחה - בית צידה
16. שמורת טבע יהודה
17. שמורת טבע גמלא
18. גן לאומי כרסי
19. גן לאומי חמת טבריה
20. גן לאומי ארבל
21. שמורת טבע עין אפק
22. גן לאומי ציפורי
23. שמורת טבע ח'י-בר כרמל
24. גן לאומי הר הכרמל
25. גן לאומי בית שער
26. שמורת טבע נחל מערות
27. שמורת טבע דר הבונים
28. גן לאומי תל מגידו
29. גן לאומי כוכב הירדן
30. גן לאומי מעין חוד
31. גן לאומי בית אלפא
32. גן לאומי גן השלושה (הסתנה)
33. גן לאומי בית שאן
34. שמורת טבע נחל תנינים
35. גן לאומי קיסריה
36. גן לאומי נחל אלכסנדר-חוף בית ניאי
37. גן לאומי שומרון (סבסטיה)
38. גן לאומי תל ארשף (אפולוניה)
39. גן לאומי ירקון
40. שמורת טבע עין פרת
41. גן לאומי סובב חומות ירושלים
42. גן לאומי קסטל
43. גן לאומי עין חמד (אקוה בלה)
44. שמורת טבע מערת הנטיפים (שורק)
45. גן לאומי אשקלון
46. גן לאומי בית גוברין-מרשה
47. גן לאומי קומראן
48. שמורת טבע עיינות צוקים (עין פישחה)
49. גן לאומי הרודין
50. שמורת טבע עין גדי
51. גן לאומי עתיקות עין גדי
52. גן לאומי מצדה
53. מרכז מבקרים ערד
54. גן לאומי תל ערד
55. גן לאומי תל באר שבע
56. גן לאומי אשכל (הבשר)
57. גן לאומי ממשית (כרוב)
58. גן לאומי שבטה
59. גן לאומי אחוזת קבר ב'ג'ריון
60. גן לאומי עין עבדת
61. גן לאומי עבדת
62. מרכז מבקרים רמון, חירמון
63. שמורת טבע ח'י-בר יטבתה
64. שמורת טבע חוף האלמוגים

באתר זה ניתן לרכוש את כרטיס ה- **האטמן** המנמי השנתי לגנים הלאומיים ולשמורות הטבע בארץ. **ההכנסות קודש לאחריה הטבע והאוויר**

שח-ירוק שירות מיתקן 057-546666

www.parks.org.il

שמורת טבע נחל שניר (חצבני) טל': 04-6950064

שמורת טבע נחל שניר (חצבני)

הצומח

צומח גדול נחלים הוא נוף צומח עשיר ומגוון, הצומח באון "כעץ שתול על מים". אחרי שרפה נמדדה בגדות נחל שניר התחדשות של קנים ושל מטפסים בשיעור צמיחה של 10 ס"מ ליום. הצומח מצטיין גם בעמידותו לשיטפונות בחורף וביפי פריחתו בקיץ.

10 מינים שונים של עצי בר נרשמו בתחומי השמורה, ועוד 8 מינים של עצי תרבות, 10 מינים של שיחי בר ו-3 מינים של קנים. סבך הגדות מתאים במיוחד למטפסים, ואכן נמצאו כאן 10 מינים של מטפסים.

העצים הבולטים ביותר הם הדולב והערבה. לדולב עלים גדולים דמויי כף-ידי, ופירות דמויי קיפודים קטנים.

לערבה עלים מוארכים, וזרעיה מופצים ברוח בעזרת חומר שנראה כמו צמר גפן עדין וקל, הרובץ אחר כך על הקרקע כשכבה לבנה-שקופה. לשניהם גזעים מרשימים, בעלי "אישיות" ו"אופי", ומערכת שורשים נרחבת, המתגלה במסלולו בעקבות היסחפות הקרקע בשיטפונות. שורשיהם של עצי הערבה הנחשפים בגבול בין המים לאוויר בולטים בצבעם האדום.

בן-הצב יקינטוני

צמח נוסף שעליו דמויי כף-ידי ופירותיו קיפודיים הוא קיקיון, המוכר מסיפור יונה הנביא, אם כי לא ברור אם אכן זהו הצמח שהצל עליו.

הקנה השכיח ביותר במסלולו הוא עבקנה שכית, הניכר בקנהו העבה ובתפרותיו המכונסות (בניגוד לתפרות המבודרות של קרובו, הקנה המצוי). כדי להגיע אל האור בסבך הצומח העבות, צומחים הקנים לגובה רב. בשמורה אף נמדד עבקנה שהגיע לגובה של 11.5 מ'! היפה בקנים הוא קנה-סוכר גבוה, שתפרותיו המבודרות זוהרות בברק-משי.

מבין המטפסים ראוי לציין את החלביב היווני, מין שגדל בארץ רק בנחל שניר ובנחל חרמון. גבעולו מתפתלים ומשתרגים, וכשהוא מטפס על עצמו משתזרים ענפיו זה בזה כחבל קלוע. כאשר הצמח "נפצע" נוטף מן הפצע חומר לבן כחלב (ומכאן שם המטפס), המכיל גליקוזיד שידוע כחומר הממריץ את פעולת הלב. פירותיו יפים ומוזרים – כשתי קרניים היוצרות טבעת.

מטפס נוסף, ספק-תרבותי ספק-בר, הוא גפן היין, שפירותיה אכילים. כמו כן אכילים כמונן פירותיו של הפטל, אך יש להיזהר מקוציו המאונקלים.

מבין הצובעים את הקיץ בפריחתם נציין כאן את השיחים: הרדוף,

שיח-אברהם, שנית, ערברבה, וְרַךְ צידוני (פרחיו בצבע לבן צחור בעלי מרכז צהוב), וכן שני מינים נדירים מאוד הפורחים כאן בצהוב: פָּרַע ריחני ופרע מחודד.

מה שעשוי אולי להיראות לך כשתיל של אורן אינו אלא שרץ בשם שבטבט. זהו "מאובן חי", שריד לקבוצה מפוארת של צמחים, מהם אף עצים, שכיסו בעבר הרחוק חלקים גדולים של העולם (הרבה מן הפחם בעולם מקורו בשבטבטים מפוחמים). שרץ נוסף הנראה כאן הוא, כמובו, שערות שלומית.

האדם

מזה אלפי שנים הטביע האדם את חותמו באזור, חפר תעלות מים והכשיר דרכי מעבר.

באדמות חמארה שליד מעין ברוך נותרו שרידים עשירים של האדם הקדמון, מלפני 150,000 שנה ויותר, המוצגים במוזיאון האדם הקדמון במעיין ברוך. ליד הגושרים נחשף אתר כלכליתי גדול. הגדול באתרים המקראיים בסביבה הוא תל דן, לצד אתרים רבים אחרים, אך קטנים יותר. ישובים מתקופת המשנה והתלמוד נמצאים ממש ליד הנחל בחורבת ממציא ובחורבת מון, וכן נמצאו אתרים רבים מן התקופה הזו גם באזורים מרוחקים מעט יותר. בראשית המאה העשרים שכן ממזרח לנחל כפר ערבי בשם חסאס.

כ-300 מ' מצפון לפארק, במקום שערץ הנחל יוצא מבין הגבעות, חצתה את הנחל דרך שעברה בתוך המים ("מעברה"), ושם גם יצאה מהנחל לדרום-מערב תעלת מים ראשית בשם קנאת-אל-אמיר. ממזרח לנחל יש רשת מסועפת של תעלות מכל תקופות ההיסטוריה, שרובן מביאות מים מן הדין לעבר החצבני.

ההתיישבות הציונית באזור ראשיתה במטולה (1896) והמשכה בכפר גלעדי (1916), בתל-חי (1918) ובחמארה (1919). מאוחר יותר עלו על הקרקע גם היישובים דפנה ודן (1939), בית-הלל (1940) ומעיין ברוך (1947).

במסגרת פיתוח התיירות בארץ משמש נחל שניר כיעד עיקרי למסלולי שיט נהרות (ראפטינג) בארץ, ולשפתו הוקם חניון מוכר ואהוד על ידי המטיילים – "חניון המעיין". על גדות הנחל הוקמה תחנה הידרואלקטרית, שהמים המוזרמים אליה מן הדין משמשים להפעלת טורבינות לייצור חשמל, והמים היוצאים ממנה זורמים אל נחל שניר.

בשנת 1922 נקבע הגבול בין שטח המנדט הבריטי לצרפתי בידי ועדת פולה-ניוקומב. הגבול חוצה את החצבני 100 מ' מדרום לגשר ע'ג'ר, היינו קילומטר אחד מצפון לפארק. במלחמת ששת הימים עבר לידי ישראל קטע נוסף של 4 ק"מ מן הגדה המזרחית (הסורית) של הנחל, בעוד שהצד המערבי נותר, כמקודם, בשטח לבנון. בשנת 1978 השתלטה מדינת ישראל זמנית גם על הצד המערבי (הלבנוני) של הנחל, ובמאי 2000 חזרה ופינתה את כל מה שכבשה בלבנון, אך נשארה בשטח שכבשה מידי סוריה. הכפר ע'ג'ר, שמעמדו בין סוריה ללבנון היה בעייתי מלכתחילה, צורף לישראל (תושביו הם אזרחי ישראל), אך חציו הצפוני נחשב כשוכן בשטח לבנון.

חלוקת השימוש במים בין מדינות שונות השוכנות ליד נהר היא בעיה בינלאומית המוכרת במקומות רבים בעולם, אך במדינה דלת מים וצפופת אוכלוסין כישאל היא חמורה במיוחד וכרוכה ברגישויות חריפות ומוצדקות.

שמירת טבע

גדותיו של נחל שניר הן שמורת טבע מוגנת, חלק משמורת מקורות-הירדן (תכנית "ארץ פלגי מים"), שמורה הנראית על המפה כאצבעות דקות לאורך הנחלים הנפגשים ליד שדה נחמיה. בין הנחלים מתקיימת חקלאות מודרנית, הכוללת ריסוסים ושימוש במים, ולאורך הנחלים מתקיימת תירות, שעלולה להוביל לפיזור אשפה ולשרפות (כתוצאה מרשלנות מטיילים). כתוצאה מכך, שמורה זו חשופה למפגעים כגון שרפות, זיהום ופגיעה באיכות המים ובכמותם.

עונת השנה בנחל

נופי מים בכלל ונופי נחל שניר בפרט משתנים תדיר. ההבדלים בין שיטפון בחורף לבין שפל בסתיו מדהימים! יש אפילו הבדל ניכר בין יולי לאוגוסט, למשל מבחינת גובה פני המים, עוצמת הזרימה והטמפרטורה: מקומות המוצפים בראשית הקיץ נחשפים בסופו, ובמקום שעברת ביבשה בקיץ עליו לחצות בחורף במים.

לא-פחות מרשימים ההבדלים משנה לשנה (ואלה אף עלולים להפוך חלק מן האמור בדפדפת זו לבלתי מעודכן). כל שנה מציפים שיטפונות את השביל, לעתים סוחפים אותו כליל או להפך, משקיעים עליו חול, חלוקים ואף ערמות ענקיות של ענפים שהביאו המים. עצים נעקרים על שורשיהם ברומה, עצים אחרים גדלים וחוסמים את השביל. במקומות אחדים משתנה אפילו אפיק הזרימה משנה לשנה.

השבילים

למבקר בשמורת טבע נחל שניר מוצעים שלושה מסלולי טיול:

המסלול הקצר:

מסלול טבעתי, המותאם גם לעגלות נכים ולעגלות ילדים. המסלול מתחיל במגרש החניה ומלווה תעלת מים, שלידה צומח נחלים טבעי הפורח בקיץ. תוך 10 דקות מגיעים אל מפל נחמד, המזין ברכות

שכשוך ופינות חמד מוצלות. משם חוזר השביל, במסלול אחר, למגרש החניה. המלצה: מי שיכול לרדת כמה מדרגות – ימשיך 2 דקות במסלול הבינוני (להלן) עד לנחל, ומשם יוכל לחזור למסלול הקצר.

המסלול הבינוני:

מסלול טבעתי, שמשיך מהליכה בו 30 דקות. דרגת הקושי: לא-קל (מתאים למטיילים בני 6 ומעלה). מסלול יפהפה, המחייב הרטבת הרגליים עד הקרסוליים ומזמן הרפתקאות חביבות: הליכה על בולדרים, טיפוס על מדרגות סלע קטנות והליכה על סבך שורשי עצים. הולכים עד בריכות השכשוך במסלול הקצר, ושם נפרדים ממנו וממשיכים ישר לפי השילוט "אל הנחל".

מיד אחר כך יורדים במדרגות נוחות אל נחל שניר. כאן נפגשת "תעלת דן-שניר הצפונית" עם נחל שניר. בתעלת דן-שניר זורמים מי דן קרים, השומרים אפילו בסוף הקיץ על טמפרטורה שאינה עולה על 17 מעלות; ואילו מי נחל שניר מתחממים במשך הקיץ, ומגיעים בסופו לטמפרטורה של 22 מעלות. הֶכָּס רגל אחת לתעלה ורגל אחת לנחל, והבחן בהבדל!

השביל עובר בצלו של צומח גדות-נחלים אל אי בנחל, כשממין זורם נחל שניר, ומשמאל מי הדין. בהמשך עובר המסלול לרגלי מפל מים קטן, המזין צומח עשיר של שרץ עדין בשם שערות שלומית. מעט

אחריו חוצה השביל את פלג הדין (משמאל), המתאחד אחר כך עם הזרם הראשי של נחל שניר. ליד השביל מתרוממת גדה זקופה וציונית, המורכבת מסלעי בזלת עגולים (בולדרים), המלוכדים בטורורטין (נטף נחלים, משקע גירני של מים מתוקים). בתוך הטורורטין אפשר להבחין בצורות של גזעים, שורשים וקנים שנטבעו בו, מעין מאובנים. בין היתר נמצאו כאן גם טבעות של עלי תאנה. שורשים משתרגים של דולב וערבה הנחשפים כאן מוסיפים לחן של קיר הגדה.

כעבור 10 דקות הליכה יובילו אותך מדרגות השביל הנוחות חזרה אל הרמה, ומכאן חזרה למגרש החניה.

המסלול הארוך:

מסלול שאפשר להשלים אותו בהליכה שלווה בשעה וחצי ואף פחות. המסלול מסומן לכל אורכו בצבעי "שביל ישראל" (סימון בצבע כתום-כחול-לבן).

תחילתו כמו במסלול הבינוני, אך בהמשך אין חוזרים למגרש החניה, אלא ממשיכים במורד הנחל. דרגת הקושי בהמשך דומה לזו של הדקות האחרונות במסלול הבינוני. מומלץ לעצור מדי פעם בפעם ולהביט אחורה, אל אשדותיו המקציפים של הנחל. 5 דקות הליכה נוספות בשביל מובילות אותך ל"דג על הדין".

10 דקות הליכה נוספות עד האשד. כאן פרוש מדף סלע (טורורטין) ממש על שפת המים. זהו מקום טוב לנוח ולצפות ממנו אל מי הנחל, הנופלים באשד נאה, ולראות איך זרימתם מעל לאבנים משתנה מרגע לרגע.

10 דקות הליכה נוספות סמוך למים, בצל צומח הגדה, והשביל מגיע לקטע יבש ושטוף שמש. אך כעבור כמה מאות מטרים נשוב אל הצל ואל שפת המים. כאן רחב הנחל ועמוק, והוא משמש כבריכה ל"חניון-מעין" השוכן ממערב לנחל. שימו לב – הכניסה למים בקטע זה מסוכנת! כאן תם מסלול הנחל.

פלג בנחל שניר

על מנת לשוב למכוניתכם לכו 50 מ' מזרחה (שמאלה) לפי השילוט אל דרך העפר (שביל האופניים). זהו שביל נוח, מישרי וחשוף לשמש. אם השאתם את מכוניתכם ב"גן הצפון" צאו דרומה (ימינה) בשביל האופניים, ולכו בו 5 דקות עד ל"גן הצפון". אזהרה: אין לחצות את הכביש, אלא להמשיך ימינה ולעבור מתחת לגשר! אם השאתם את מכוניתכם בראשית המסלול, לכו צפונה (שמאלה) בשביל שיביא אתכם תוך 15 דקות חזרה אל מגרש החניה.

